

LES BRUIXES ES PENTINEN

En memòria de totes les dones que han estat assenyalades, perseguides o reprimides al llarg de la història.

Caminava entre els arbres gairebé invisible, arrossegant els peus a pas lent, ignorant la pressa. El seu cos es vinclava grotescament sota el pes del feix de llenya que traguava a l'esquena, tant, que li deixava el nas gairebé a tocar de terra. Mentre els seus petits ulls grisos resseguien les arrels recargolades entre la fullaca, flairava el perfum dolç de les herbes boscanes.

La nit s'escampava tranquil·la entre els arbres mentre la lluna eixia imponent per darrera els cims de la Guilleria, perfectament rodona, tenyida de roig sanguinolent. Ella la mirava aixecant la vista sense deturar-se i recordava quan de ben petita encenia una espelma i hi parlava en veu alta donant-li les gràcies per tenir la vida, per la natura i els seus fruit, pels amics, i ella la corresponia omplint-la d'energia, connectant-la amb l'univers i fent-li ballar l'ànima...

Des d'on era ja s'albirava la llum pampalluguejant que s'escapava pel finestró de la barraca on vivia. D'ençà de la mort d'en Joan ja feia una bona colla d'anys, tenia com a única companyia unes quantes cabres i una mica d'aviram. Ell va ser sempre un home afectuós, lliure de tota malícia, amant de la natura i de la força vital dels arbres centenaris que l'envoltaven. Era home de poques paraules però de frases meditades, al que li agradava cantussejar mentre treballava o badava pel bosc. La seva vida no havia estat gens fàcil; de família molt humil, havia estat sempre un nen malaltís que patia una severa coixesa de naixement. La mare havia mort quan ell tenia vuit anys i el pare, alt i valent, se'l mirava amb recança, i el solia esbroncar amb aquella veu grossa i rovellada que el tenia atemorit.

Va descarregar la llenya sota el cobert i va entrar a la barraca. Fora la nit era freda i es va atansar a la llar buscant-ne l'escalf. Dels clemàstecs hi penjava pacient una olla on hi escalfava l'aigua, hi coïa el menjar i les herbes remeieres que ella mateix collia i triava per fer-ne ungüents i pocions que després vendria a masies i pobles veïns, ja que sabia prou bé que al seu poble ningú gosaria provar-los. Hi havia molta gent que la jutjava i li desitjava mal, alguns fins i tot la voldrien veure morta. Feia molts anys que patia una persecució que la feia viure apartada de la gent...des d'aquell dia.

En Joan, malgrat les seves limitacions físiques, havia fet sempre de bosquerol; no hi havia gaire més sortida per un marrec sense estudis i sense recursos. Estimava aquella feina que el deixava estar a l'ombra d'aquells grans arbres. Tot i treballar de fosc a fosc, arribava a casa content, potser cantant o xiulant, o bé fent una reverència mentre aixecava la barretina i en treia alguna flor, aglans o algun animaló. De ben menut treballava traginant vianda del poble al bosc, de més gran, depenent de l'època, estassant, escorçant o guiant el matxo arrossegant els troncs fins on poguessin arribar els carros de desemboscar. En certa ocasió un bosquerol vingut de la Cerdanya li havia ensenyat a fer de pegaire:

—Cremant les soques arrencades de pi i d'alzina en destil·larem la resina d'on n'obtindrem l'essència de trementina— N'hi portaria a la Francisca, que de ben segur li agrairia.

La Francisca era la filla petita d'una família de masovers; a casa s'encarregava de tenir cura d'alguns animals i ajudava a la cuina. Quan començava l'hivern però, època en que hi havia menys feina, acompanyava com a aprenenta a la seva tieta, dona sàvia i de personalitat magnètica. Juntes anaven de poble en poble oferint herbes remeieres, ungüents i olis. Durant aquelles setmanes s'hostatjaven a les cases que les requerien pels seus remeis o

per fer de llevadores. En un d'aquells periples, era Tots Sants, se'ls va fer fosc prop de Viladrau, on havien atès amb un ungüent fet amb pega negra, cera verge i oli d'oliva un cavall amb una pota dislocada, així que la tieta li va dir amb veu calmosa que farien nit al ras, en un petit clar de bosc que hi havia pujant a Sant Segimon. En arribar van encendre una foguera amb les pinyes i branquillons que havien anat recollint pel camí. Assegudes amb una manta a les espatlles observaven la suggeridora dansa de les flames i els espetecs de la fusta. Quan la nit era ben fosca van començar a arribar altres "dones com elles, dones que anem pel món", li va dir la tieta. Totes la saludaven fonent-se en una llarga i sostinguda abraçada i parlant en veu baixa; a la tieta se la veia molt feliç. La Francisca, cansada com estava, no va trigar a adormir-se, però les dones van seguir xerrant, rient i ballant tota la nit, celebrant així la vida. En despertar-se, amb la primera llum de l'alba inundant de colors grocs i taronges aquell paisatge ancestral, va mirar la tieta, que reposava sobre l'herba al seu costat; era morta. Les dones formaven un cercle al seu voltant amb les mans entrelaçades. Una d'elles s'hi va acostar i li va entregar les pertinences de la tieta: els farcells per dur les herbes, les llaunes per portar la trementina i els olis d'avet, ginebró o de serp blanca, un podall, una petita romana i una pinta de fusta de faig. Passant-li el braç per l'espatlla li va dir a plena veu, perquè totes la poguessin escoltar:

—L'Antònia torna a l'úter de la mare terra, a l'origen, en el lloc on just avui fa 300 anys va ser escampada la sang de les nostres germanes... Francisca, ets l'hereva d'aquelles dones, de la saviesa antiga sobre receptes, remeis i arts medicinals. El camí no serà fàcil, però viu-ho sempre amb rebel·lia i esperit combatent. Que el ressò de la teva veu ningú el faci callar!— El foc havia cremat les hores, convertides ara en cendres i guspieres. Les dones van començar a desfil·losament cap al bosc mentre s'aixecava un vent fred que els feia ballar la roba i els cabells.

—Joan, què t'ha passat?, qui t'ha fet això?! — Arribava a casa més aviat que de costum, brut i masegat. Amb els ulls esbatanats, esbufegant, intentava parlar i no n'era capaç. La dona se'l va mirar sorpresa; portava la roba estripada, els braços plens d'esgarrapades i el front ensangonat.

—Ràpid, arreplega tot el que puguis, hem de marxar o ens mataran!

Una colla d'homes, els seus companys, l'havien agafat enmig del bosc i el van començar a tustar per tot arreu mentre l'insultaven. Ell els preguntava quin mal havia fet, però no obtenia resposta, només cops i amenaces. Se'n va poder desempallegar deixant-se caure per un estimball i començant a córrer tant com podia pel mig de matolls i esbarzers. Es va girar i va veure aquella desena d'homes armats amb pals i destrals bramant embogits:

—Assassins de nens, covards, us penjarem a la forca!

Van sortir amb una esgarrapada cap a la muntanya, caminant tota la tarda i tota la nit per aquells verals esquerps, fins que de matinada van arribar a una precària cabana de carboners que en Joan havia fet servir en alguna ocasió, i s'hi van refugiar. Van intentar dormir unes hores abraçats l'un amb l'altre, incrèduls i esporuguits pel que els havia passat.

Al cap d'unes dies van decidir que en Joan baixaria d'amagat al poble i parlaria amb un bon amic per esbrinar què havia passat. Hi va arribar de nit i en marxaria abans que claregés. Aquest li va explicar que la filla dels Vila, propietaris de la majoria dels masos i boscos de la comarca, es va posar de part abans d'hora i tant el nen com ella van morir. La noia havia tingut un embaràs difícil que l'havia obligat a estar uns mesos en repòs amb forts dolors i rampes. La Francisca n'havia tingut cura durant aquells mesos, alleugerint-li el dolor amb cremes i beuratges, però ara la culpaven a ella d'aquest fatal desenllaç. En Joan va quedar desconcertat per aquell despropòsit i va sortir a tota pressa a trobar-se amb la Francisca. De camí no li van passar per alt les creus de palmó i les carlines, usades per espantar les

bruixes, penjades a moltes portes i finestres. En arribar li va explicar neguitós el que havia esbrinat. La Francisca no podia creure el que estava sentint. Va ser llavors que van comprendre que no podrien tornar més al poble, que haurien de viure exiliats, lluny de les mirades furgadores d'aquells que els consideraven un perill, lluny d'aquells que els veien com assassins. Aleshores va recordar les paraules de la tieta advertint-la de com en podia ser de cruel i estúpida l'estranya espècie humana.

La Francisca va desitjar bona nit a en Joan, que retirava aviat, superat pels esdeveniments. Ella es va quedar vora el foc; era nit del solstici d'estiu, punt d'equilibri entre la llum i la foscor. Va afegir un parell de troncs a la brasa somorta fins aconseguir unes flames ben altes i espurnejants, llavors va agafar la pinta de la tieta i començà a pentinar-se lentament, mentre amb ulls tancats xiuxiuejava: *plou i fa sol, les bruixes es pentinen, plou i fa sol, les bruixes i els bruixots...* Ho repetí una i altra vegada, hipnòticament, incansable, fins que el cel es va omplir d'espesses nuvolades, només esquinçades pels llamps i els estremidors espetecs dels trons. Quan ja clarejava començà a ploure, primer foren suaus plugims, més tard fortes tempestes i pedregades que van caure incansables durant dies, inundant-ho tot, enduent-se les collites, ramats i els ànims dels habitants del poble i dels masos, que s'ho miraven impotents. Ni les pregàries advocant a Santa Bàrbara, ni els tocs de campana de bon temps van ser capaços d'aturar aquella calamitat.

I així va ser com un poble ignorant va condemnar una bona dona a viure en la solitud del bosc, i a ser temuda i menyspreada pels seus veïns.